

Л. М. Мельничуккандидат наук з державного управління,
докторант кафедри соціальної і гуманітарної політики
Національної академії державного управління при Президентові України

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИМІРЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

У статті здійснено огляд сучасної практики міжнародних зіставлень соціального розвитку, що засвідчує наявність феноменальної різноманітності підходів залежно від міри комплексності, методики оцінювання, функціонального призначення, розуміння сутності соціального розвитку. Проаналізовано трансформації концептуальних засад вимірювання соціального розвитку, зумовленої розширенням спектру ключових аспектів розвитку, від оцінювання рівня матеріальної забезпеченості й задоволення базових потреб до вимірювання з-поміж іншого неформальних соціальних інститутів. Доведено доцільність дотримання під час розробки національної системи оцінювання соціального розвитку регіонів інтегрованого підходу в межах концепції соціального згуртування, що робить акцент на забезпеченні прав кожного та досягненні суспільного благополуччя шляхом спільної відповідальності всіх суб'єктів соціального розвитку.

Ключові слова: соціальний розвиток регіонів, державне управління соціальним розвитком регіонів, соціальна політика, регіональна політика, вимірювання соціального розвитку.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток українського суспільства характеризується загостренням соціальних проблем, що зумовлює посилення соціальної компоненти в стратегії подальшого розвитку держави, орієнтацію на підвищення якості й рівня життя населення, його соціального самопочуття, отже, вимагає вдосконалення концептуальних і методологічних засад формування та реалізації соціальної політики, нагальну необхідність підвищення дієвості й обґрунтованості управлінських рішень в означеній сфері.

При цьому імпульсом для формування ефективної соціальної політики держави є глибинні дослідження, що базуються на якісній статистичній інформації, використовують сучасні методи оцінювання соціальних явищ і процесів загалом по країні та в розрізі її регіонів. Зокрема, система державного управління має володіти належною інформацією щодо тенденцій і специфіки виявів нерівності й диспропорційності соціального розвитку, науково обґрунтованою методологією вимірювання регіонального розвитку з урахуванням міжнародних соціальних показників. При цьому з огляду на подібність більшості методичних проблем оцінювання соціального розвитку і для країн, і для регіонів

необхідним є вивчення досвіду міжнародних зіставлень соціального розвитку, що й актуалізує тему дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародні практики оцінювання різних соціальних аспектів суспільного розвитку постійно перебувають у полі зору наукової спільноти. Передусім вивченню міжнародних підходів до оцінювання людського розвитку присвячені як колективні монографії Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, так і публікації окремих фахівців цієї науково-дослідної установи. Міжнародні показники соціального розвитку загалом та окремих його аспектів, їх застосування для соціальної діагностики розглядаються також у дослідженнях науковців у галузі державного управління, зокрема З. Балабаєвої, Т. Безверхнюк, Е. Гансової, В. Гілко, М. Кравченко, І. Ніколіної, О. Петроє, А. Решетніченка, Т. Савостенко, В. Скуратівського, О. Топчієва В. Трощинського й інших. Міжнародним практикам побудови соціальних індикаторів добробуту, рівня та якості життя населення присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких, зокрема, В. Бобков, К. Гончарова, А. Докторович, Н. Зубаревич, О. Мельниченко, О. Шутаєва.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наявних досліджень із порушених питань засвідчує їх аспектний або фрагментарний характер, оцінювання соціального розвитку лише в контексті матеріального добробуту населення чи розвитку індивідуальних можливостей людини. Поза увагою наукової спільноти залишаються питання щодо визначення концептуальних засад міжнародної практики вимірювання соціального розвитку з урахуванням парадигми розвитку, основаної на здатності суспільства забезпечити соціальне благополуччя, що безпосередньо визначає цілі статті.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз міжнародного досвіду вимірювання соціальної складової суспільного розвитку, основних підходів до вибору й установаження соціальних показників, методів та інструментів їх синтезу, оцінювання на цій основі їх придатності для міжрегіональних зіставлень соціального розвитку.

Виклад основного матеріалу. Вимірювання соціального розвитку, прогресу і благополуччя має досить довгу історію, зокрема вимірювання бідності на національному рівні сягає початку ХХ століття. Проте міжнародні зіставлення соціального розвитку та окремих його аспектів активізувалися починаючи лише з 60-х років минулого століття. У міжнародній практиці з'явилися системи соціальних індикаторів, відбір яких базувався за принципами «оцінювання їх доступності, достовірності, максимального охоплення напрямів соціального розвитку й обґрунтованості, тобто здатності відображати вплив соціальної політики» [2, с. 57]. Найбільш відомі з них – система соціальних показників ОЕСР [12] і класифікований за видами діяльності перелік соціальних показників, підготовлений Департаментом з економічних і соціальних питань ООН [7].

В останні роки минулого століття інформаційна революція та глобалізація призвели до кількісного зростання досліджень із методології й методики вимірювань міжнародних зіставлень, особливо в програмах міжнародних організацій відповідно до їхніх інтересів і в межах своєї компетенції, передусім МОП, ВООЗ, ПРООН, ЮНЕСКО. Вивчення рівня та якості життя й аналіз застосування окремих груп показників для міжкраїнових порівнянь стали предметом численних досліджень фахівців, об'єднаних Міжнародним співтовариством досліджень якості життя [14].

Однак зростаюча потреба кількісних оцінок і зіставлень супроводжувалася й появою множини сумнівних рейтингів, які, на думку експертів, «відрізняються суперечністю результатів через некоректність методів відбору компонентів, низькою достовірністю показників, широким використанням експертних оцінок чи нерепрезентативних соціологічних даних» [2, с. 57].

Водночас складнощі міжнародних зіставлень пов'язані не лише з їх кількісним зростанням, а й зумовлені методичними проблемами вибору та агрегування індикаторів. Так, на сьогодні в міжнародній практиці найбільше поширені два основних методи оцінювання соціального розвитку. Перший – за допомогою системи показників, передусім за окремими сферами чи проблемами розвитку. Такий метод досить широко використовується Світовим банком, у публікаціях якого інтегральні показники майже не зустрічаються, оскільки першочерговим завданням вважається «розробка всеохопної, багатосторонньої системи показників» [1, с. 23]. Другий – у формі комплексних (синтетичних) показників, до яких належить, зокрема, найбільш використовуваний індекс розвитку людського потенціалу, розроблений Програмою розвитку ООН.

Аналіз переваг і недоліків указаних методів відображено в чималій кількості публікацій, серед авторів яких є як прихильники інтегральних індексів, так і їх критики. При цьому критичне ставлення стосується практично всіх аспектів, указуючи на те, що під час зіставлення синтетичних індексів приховуються відмінності в окремих компонентах і змінних, що знижує їх значення для проведення порівняльного аналізу [16, с. x-xii], «багатомірність» і «мультифункціональність» синтетичних показників перешкоджають коректній інтерпретації їх значень [10]. Прихильники застосування інтегральних індексів, навпаки, стверджують, що їх значення відносно легко піддаються інтерпретації, аніж сукупність окремих показників [5, с. 5–6]. Загалом, незважаючи на спірність питання про застосовуваність комплексних індексів, відмічається феноменальне зростання їх кількості: понад 80% відомих на сьогодні комбінованих індексів було введено упродовж 1990-х років, 50% із них – на початку теперішнього століття [5, с. 5].

Аналіз міжнародних зіставлень демонструє також, що системи індикаторів і методи їх вимірювання орієнтовані на певну здійснювану функцію. При цьому, за твердженням зарубіжних експертів, функціональний вибір індикато-

рів має базуватися на трьох підходах: цільовому, структурному та адресному.

Цільовий підхід полягає у визначенні зацікавленими сторонами пріоритетів розвитку чи соціальної політики, результати досягнення чи виконання яких відстежується за допомогою базових індикаторів. За такого підходу разом із комплексною метою визначаються шляхи її досягнення й відповідним чином структурований набір індикаторів.

Структурний підхід базується на виборі індикаторів, що відображають стан і динаміку всіх компонентів соціального розвитку, комплексні оцінки формуються як сукупність «галузевих» блоків показників. Цей підхід поширений найбільшою мірою та використовується для моніторингу різних аспектів соціальної політики, оцінювання збалансованості соціального розвитку, взаємозв'язків і динаміки окремих індикаторів, у тому числі й для перевірки їх достовірності.

Адресний підхід диктує різну логіку вибору індикаторів залежно від того, яка цільова група буде ними користуватися. Для осіб, котрі приймають рішення, важливим є відбір ключових індикаторів (у тому числі простих інтегральних індексів), які дають змогу відслідковувати стратегічні цілі соціального розвитку. Для розробників соціальної політики потрібна детальна картина соціальних процесів, відповідно, широкий вибір індикаторів, які відображають різні компоненти та їх динаміку, щоб проводити моніторинг, аналіз і коригування соціальної політики. Для неурядових організацій і широкої громадськості потрібні соціальні індикатори за найбільш значущими проблемами й у формі, доступній для непрофесійної аудиторії, що також допускає використання простих інтегральних індексів. Для міжнародних порівнянь становища регіонів потрібна зіставність використовуваних вітчизняних соціальних індикаторів із міжнародними, у тому числі інтегральними індексами [2, с. 58–60].

Складнощі суміщення цих підходів доводять, що будь-яка методика оцінювання соціального розвитку (оцінна чи моніторингова, інтегральна чи неагрегована) позиціонується в координатах цільового, структурного та адресного підходів.

Відсутність як у практиці міжнародних зіставлень, так і в науковій спільноті, яка займається порушеними питаннями, загальноприйнятого підходу до вибору індикаторів і методів оцінювання соціальної складової суспільного розвитку пояснюється й відсутністю чітких меж самого поняття «соціальний розвиток», постійним роз-

ширенням трактування його змісту. Тому постійних змін зазнавали й міжнародні системи показників соціального розвитку залежно від різних концептуальних підходів до розуміння сутності соціального розвитку.

Так, оцінювання розвитку в міжнародних порівняннях тривалий час ґрунтувалася на динаміці валового внутрішнього продукту (далі – ВВП), при цьому вважалось, що соціальний прогрес визначається зростанням ВВП. Окремі системи показників включали соціальні стандарти базових потреб, які лежали в основі життєдіяльності людей. Однак ці показники не давали адекватних оцінок розвитку, так як їх зростання мало різну якість і не завжди супроводжувалося зростанням людського чи соціального капіталу. Недостатність оцінок тільки економічного розвитку без урахування якості зростання стала очевидною ще в середині минулого століття, а з кінця 1980-х років запанував більш широкий погляд на проблему розвитку, відповідно, останні десять років минулого століття ознаменувалися розробкою нових підходів оцінювання соціального розвитку та прогресу. Трансформація цих підходів пояснювалася тим, що колишні критерії – матеріальна забезпеченість і базові потреби – стали відходити на другий план. Усе більш значущими вважалися такі критерії розвитку, як свобода вибору й інші неекономічні компоненти (екологічні, політичні, інституційні). Серед міжнародних організацій першою використовувала нові концептуальні підходи Програма розвитку ООН, яка розпочала з 1990 р. публікувати Доповіді про людський розвиток [8]. Пізніше цю позицію став поділяти й Світовий банк, котрий опублікував стратегію комплексного розвитку [18].

Незважаючи на те що теорія розвитку людини мала успіх в уточненні цілей втручання в процеси суспільного розвитку, усе ж відмічалася невідповідність між концептуалізацією й вимірюванням людського розвитку. Тобто, як концепція теорія людського розвитку пропонувала цілі, що охоплювали загальну мету розвитку загалом: «... щоб люди мали права, щоб люди були здатні досягти своїх цілей і щоб люди могли добре жити» [4]. Водночас як вимірювання розвиток людини контролюється переважно за допомогою індексу розвитку людського потенціалу, який робить акцент на індивідуальних можливостях людини, включаючи рівень доходів, здоров'я й освіти. Відтак в експертному та науковому середовищах визнавалося, що «концепт людського розвитку має звужений харак-

тер із погляду загального благополуччя людей і розширення їхніх прав і можливостей» [4].

Була зроблена спроба усунути ці недоліки шляхом уведення нових показників вимірювання, серед яких індекс розвитку, що враховує гендерні відмінності (GDI-Gender-related Development Index); індекс, що характеризує ступінь рівноправності статей у громадському житті (GEM-Gender Empowerment Measure); індекс, який враховує нерівність у розподілі національного доходу (Income-Distribution-Adjusted Index); індекс злиденності, що оцінює масштаби та інтенсивність бідності за різними методами для розвинутих і країн, які розвиваються (HPI-Human Poverty Index) [5, с. 7].

Водночас набули значного поширення розробки нових концепцій вимірювання соціальної складової суспільного розвитку, які стали інструментом для введення додаткових ключових аспектів розвитку, у тому числі згуртованості, довіри, соціального капіталу, соціального включення, суспільних зв'язків тощо. Такі концептуальні підходи формувалися, зокрема, у термінах «соціальний прогрес», «соціальне згуртування» та власне «соціальний розвиток».

Незважаючи на подібність визначень і змістового навантаження цих понять, які розуміються загалом як певна характеристика суспільства, його спроможність забезпечити зростання, добробут і благополуччя кожного, існує суттєва різниця у визначенні їх компонентного складу й сукупності індикаторів вимірювання.

Так, фахівцями Міжнародного інституту соціальних досліджень розроблено індекси соціального розвитку, які зосереджені на вимірюванні неформальних соціальних інститутів, що об'єднані в шість основних груп:

- громадська активність (соціальні норми, організації та практики, що сприяють більш широкій участі громадян у державній політиці й прийнятті рішень);
- громадські об'єднання (рівень участі в місцевих громадах, членство в організаціях тощо);
- міжгрупова згуртованість (співробітництво між групами в суспільстві);
- безпека й довіра (рівень довіри між людьми, імовірності злочинного насильства та інших форм порушення довіри);
- гендерна рівність (ступінь дискримінації щодо жінок у різних сферах життя);
- включеність меншин (рівень дискримінації щодо вразливих груп, таких як корінні народи, мігранти, біженці тощо) [11].

Ці індекси являють собою набір показників, які поєднують більше ніж 200 індикаторів із 25 джерел, щоб забезпечити повну картину соціальних інститутів по всьому світу. Попри такий вагомий масив показників, індекси соціального розвитку є лише інструментом оцінювання та аналізу «невидимих» аспектів розвитку й доповненням до вимірювання індивідуальних можливостей людського розвитку. До того ж спірним є питання про можливість його застосування на національному рівні для здійснення міжрегіональних порівнянь.

Сучасним інструментом вимірювання соціального розвитку є також індекс соціального прогресу – комбінований показник міжнародного дослідницького проекту The Social Progress Imperative, який вимірює досягнення країн світу з погляду суспільного благополуччя. Розроблено його під керівництвом професора Гарвардського університету М. Портера. Індекс не включає показники економічного розвитку країн, таких як рівень ВВП і ВНД, базується на соціальних та екологічних індикаторах.

Цей індекс будується навколо 12 компонентів і 52 окремих показників, що загалом визначають три виміри соціального прогресу:

- *основні людські потреби* (вимірювання доступу до харчування й основної медичної допомоги, доступу до безпечної питної води, наявності житла з основними комунальними послугами);
- *основи благополуччя* (вимірювання доступу до базової освіти та рівня грамотності населення, доступу до інформації й засобів комунікації, рівня охорони здоров'я та екологічної стійкості);
- *можливості розвитку людини* (вимірювання рівня особистих прав і громадянських свобод, можливостей вибору, толерантності й включення, доступу до розширеної освіти, забезпечення прав і можливостей людини приймати рішення та реалізовувати свій потенціал) [9, с. 32–34].

Однак і такий підхід, на нашу думку, не відображає повною мірою цілісної моделі соціального розвитку, оскільки недостатньо враховує взаємодію між окремими компонентами й роль суб'єктів соціальної сфери.

У міжнародній практиці також існує широкий спектр підходів до вимірювання соціальної компоненти суспільного розвитку в межах концепції соціального згуртування.

Загалом їх умовно можна поділити на два напрями: «негативний» і «позитивний». «Негативні» підходи фокусуються на діагностиці тривожних ознак соціального згуртування, таких як бідність, безробіття, соціальна ізоляція, дискримінація, насильство, соціальна нерівність, поляризація, та інших чинників, що характеризують соціальне неблагополуччя й спрямовані на виявлення соціальної дегенерації. Такий підхід досить широко використовується для країнових порівнянь у практичній діяльності міжнародних об'єднань, наприклад, Європейського Союзу [15]. Однак факт визнання наявності негативних виявів соціального розвитку лише засвідчує необхідність втручання в перебіг соціальної реальності, але не сприяє чіткому уявленню про підходу політику, тим більше необхідний розподіл обов'язків між зацікавленими сторонами.

Перехід до «позитивного» підходу слугував важливим кроком у розвитку стратегії соціального згуртування, давав відповідь на запитання, що суспільство має можливість забезпечити для всіх своїх членів доступ до якісного життя. У межах цього напрямку існують різні стратегічні підходи до розуміння соціального згуртування й, відповідно, його вимірювання. Зокрема, чітко простежується чотири таких підходи:

– *територіальне згуртування*, основане на принципах територіальної солідарності, соціального вирівнювання регіонів, забезпечення рівних можливостей для всіх осіб, незалежно від території проживання. Такого підходу дотримується Європейський Союз під час реалізації регіональної політики, моніторинг упровадження якої здійснюється на основі сукупності соціальних показників, що характеризують явні ознаки, «видимі» компоненти соціального згуртування [13];

– *соціальний капітал*, оснований на діагностиці неформальних інститутів, таких як довіра, норми, цінності, суспільні зв'язки тощо. Разом із тим у міжнародній практиці наявні різні типи індикаторів соціального капіталу. Тоді як більшість із них зосереджені на оцінюванні мереж і форм об'єднань, окремі з них мають системний характер. Прикладом останніх є вимірювання соціального капіталу в межах ініціативи Світового банку, що базується на системі показників для моніторингу різних форм соціального капіталу, оцінювання його наслідків і впливу на ефективність проектів розвитку [6];

– *якість життя* (або соціальна якість), відповідно до якого соціальна якість розуміється

як стандарт для оцінювання економічного й соціального прогресу, залежить від чотирьох соціальних характеристик: економічної безпеки; соціальної інтеграції; соціальної згуртованості; автономії та можливостей. Для кожного з цих компонентів визначено сукупність показників, класифікованих як вхідних даних, результатів і показників впливу [17];

– *доступ до прав*, який поєднує в собі ключові аспекти всіх вищезазначених підходів, водночас робить акцент на здатності суспільства загалом забезпечити права кожного громадянина шляхом спільної відповідальності різних суб'єктів соціальної сфери. Такого підходу дотримується Рада Європи, експертами якої розроблено методичні рекомендації щодо побудови систем показників оцінювання соціального розвитку на різних рівнях і за різними складовими [3].

Висновки і пропозиції. Отже, огляд сучасної практики міжнародних зіставлень соціального розвитку засвідчує наявність феноменальної різноманітності підходів залежно від міри комплексності, методики оцінювання, функціонального призначення, розуміння сутності соціального розвитку.

Зокрема, поширеними є як оцінні, так і моніторингові системи соціальних показників, які характеризуються різним набором індикаторів. Тоді як перші спрямовані на безпосереднє оцінювання розвитку, діагностику певної соціальної проблеми чи сукупності проблем, другі є способом оцінювання впливу на соціальні процеси визначених соціально-економічних заходів загалом чи в межах певної сфери.

Незважаючи на спірність застосування, відмічається зростання популярності інтегрованих, синтетичних показників поряд із неагрегованими. Однак усі наявні системи соціальних індикаторів розвитку мають чітке функціональне призначення, а саме: виконують цільову, структурну чи адресну функцію.

Трансформації концептуальних засад вимірювання соціального розвитку зумовлені розширенням спектру ключових аспектів розвитку, від оцінювання рівня матеріальної забезпеченості й задоволення базових потреб до вимірювання з-поміж іншого неформальних соціальних інститутів. Сучасні методологічні основи оцінювання соціальної складової суспільного розвитку сформовані переважно в межах концепцій і стратегічних підходів до розуміння соціального згуртування. Їх аналіз дає змогу

дійти висновку щодо доцільності використання в національній системі оцінювання соціального розвитку регіонів інтегрованого підходу, основного на концепції соціального згуртування, що розуміється як забезпечення прав кожного та досягнення суспільного благополуччя шляхом спільної відповідальності всіх суб'єктів соціального розвитку.

При цьому недостатня наукова розробленість проблеми та необхідність формування цілісного уявлення про методологію вимірювання соціальної складової регіонального розвитку зумовлюють потребу дослідження вітчизняної практики моделювання соціального розвитку регіонів в Україні.

Список використаної літератури:

1. Доклад о мировом развитии 2000/2001 года. – М. : Весь мир ; Всемирный банк, 2001. – 376 с.
2. Зубаревич Н.В. Социальное развитие регионов России: проблемы и тенденции переходного периода / Н.В. Зубаревич. – М. : Ленанд, 2016. – 259 с.
3. Concerted development of social cohesion indicators: methodological guide. – Council of Europe Publishing, Strasburg, 2005. – 234 p.
4. Foa R. Indices of Social Development : Handbook, available at / R. Foa [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.academia.edu/1850055/Indices_of_Social_Development_Handbook (Accessed 10 February 2016).
5. Foa R. Methodology of the Indices of Social Development / R. Foa, J.C. Tanner // Working Paper. – No 2012–4. – 79 p.
6. Grootaert C. Understanding and measuring social capital: a synthesis of findings and recommendations from the Social Capital Initiative / C. Grootaert, T. van Bastelaer // Working Paper. – 2001. – No 24. – 45 p.
7. Handbook of social indicators // Studies in Methods. – Series F, 49. – New York : United Nations Publications, 1989. – 166 p.
8. Human Development Reports / United Nations Development Programme, available at [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1990/chapters> (Accessed 10 February 2016).
9. Porter M. Social Progress Index 2015 : Report / M. Porter, S. Stern, M. Green. – Washington, DC 20037, 2015. – 158 p.
10. Ram R. Composite Indices of Physical Quality of Life, Basic Needs Fulfillment and Income: a Principal Component Representation / R. Ram // Journal of Development Economics. – 1982. – Vol. 11 (October). – P. 227–247.
11. The Indices of Social Development, available at [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.indsocdev.org> (Accessed 10 February 2016).
12. The OECD list of social indicators // The OECD social indicator development programme : special studies no. 5-8. – Paris : OECD, 1982.
13. The official site of the European Commission (2016), available at [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/regional_policy (Accessed 10 February 2016).
14. The official site of the International Society for Quality-of-Life Studies, available at [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.isqols.org> (Accessed 10 February 2016).
15. The Social Protection Committee. Report on indicators in the fields of poverty and social exclusion, October 2001, available at [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bris.ac.uk/poverty/downloads/keyofficialdocuments/EU_social_exclusion_indicators.pdf (Accessed 10 February 2016).
16. Уї Хаг М. (ed.) : Reflections on Human Development. – New York : Oxford University Press, 1995. – 288 с.
17. Van der Maesen L. Indicators of Social Quality: Outcomes of the European Scientific Network, available at / Maesen L. Van der, A. Walker [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.socialquality.org/wp-content/uploads/2014/10/02/maesenWalkerEJSQ.pdf> (Accessed 10 February 2016).
18. Wolfenson J.D. A Proposal for a Comprehensive Development Framework. (A Discussion Draft): Washington D.C. World Bank, 1999. – 30 p.

Мельничук Л. М. Концептуальные подходы к измерению социальной составляющей регионального развития: международный опыт

В статье осуществлен обзор современной практики международных сопоставлений социального развития, свидетельствующий о наличии феноменального разнообразия подходов в зависимости от степени сложности, методики оценивания, функционального назначения, понимания сущности социального развития. Проанализированы трансформации концептуальных основ измерения социального развития, обусловленной расширением спектра ключевых аспектов развития, начиная с оценки уровня материальной обеспеченности и удовлетворения базовых потребностей и заканчивая измерением среди прочего неформальных социальных институтов. Доказана целесообразность соблюдения при разработке национальной системы оценки социального развития регионов интегрированного подхода в рамках концепции социального сплочения, которая делает акцент на обеспечении прав каждого и достижении общественного благополучия путем общей ответственности всех субъектов социального развития.

Ключевые слова: социальное развитие регионов, государственное управление социальным развитием регионов, социальная политика, региональная политика, измерение социального развития.

Melnychuk L. Conceptual approaches to measuring social component of regional development: international experience

This article provides an overview of the current practices of international comparisons of social development, confirming the presence of phenomenal diversity of approaches depending on the degree of complexity, methods of assessment, functionality, understanding the nature of social development. It is analysed the transformation of the conceptual foundations of social development measuring caused by the expansion of the range of key aspects of development, from assessing the level of material security and satisfaction of basic needs to measuring among other informal social institutions. It is demonstrated the expediency of compliance during development of a national system to assess the social development of the regions with the integrated approach within the concept of social cohesion that focuses on ensuring the rights of each and achieving social prosperity through shared responsibility of all subjects of social development.

Key words: social development of regions, public administration of the social development of regions, social policy, regional policy, measuring social development.